

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра документознавства і музейної справи

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації,
проф. Гаврилюк С. В. _____

_____ 20__ р.

ТЕОРІЇ НАЦІЇ ТА НАЦІОНАЛІЗМУ

РОБОЧА ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

підготовки магістра

спеціальності 8.02030201 історія

Луцьк – 2015

Програма навчальної дисципліни «Теорії нації та націоналізму» для студентів спеціальністю 8.02030201 історія ”__”_____, 2015 р. – 17 с.

Розробники: Надольська В. В., доцент кафедри документознавства і музейної справи, к.і. доцент.

Рецензент: Бортніков В. І., завідувач кафедри політології та державного управління, д.п. професор.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри документознавства музейної справи

протокол № 1 від 27. 08. 2015 р.

Завідувач кафедри: _____ (Бондаренко Г. В.).

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією історичного факультету

протокол № __ від __. __. 2015 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (інституту) _____ (Денисюк В. І.).

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № __ від __. __. 2015 р.

© Надольська В. В., 2015

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Теорії нації та націоналізму» складена відповідно освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності 8.02030201 історія.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні розробки вітчизняних зарубіжних вчених з проблем сутності, типології націй та націоналізму; націогенезу, формування та еволюції націоналізму.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна читається першою як вибірково вимагає знань студентів з базових дисциплін – давня та середньовічна історія України, нова новітня історія України, історія Стародавньої Греції та Риму, історія середніх віків, нова новітня історія зарубіжних країн. Проблематика курсу пов'язана міждисциплінарними зв'язками з історією суспільно-політичної думки, зарубіжною етнологією, націологією, культурною антропологією.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Націологія.
2. Націоналізм. Наукові концепції українських націологів.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 5	0203 «гуманітарні науки»	нормативна
Модулів 3	Спеціальність 8.02030201 історія	Рік підготовки 5
Змістових модулів 2		Семестр 9
ІНДЗ: є		Лекції 36 год.
Загальна кількість годин 150		Практичні (семінари) 18 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання):	Освітньо-кваліфікаційний рівень магістр	Лабораторні ____ год.
Аудиторних 3		Самостійна робота 88 год.
Самостійна робота 5		Консультації 8 год.
		Форма контролю: <u>іспит</u>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Теорії нації та націоналізму» є вивчення основних теоретичних підходів зарубіжних і вітчизняних дослідників до визначення сутності нації і націоналізму, процесів, механізмів та чинників націогенезу і формування націоналізму до типологізації націй і націоналізму.

1. 2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Теорії нації та націоналізму» засвоєння студентами методологій дослідження націй і націоналізму, які використовують різними школами націологів; оволодіння методикою націологічних досліджень; набути студентами спеціальних теоретичних знань і практичних навичок з проблем формування розвитку національної сфери з метою їх використання у професійній діяльності. Значне місце курсі відводиться визначенню напрямків практичного використання результатів націологічних досліджень в історичній та інших гуманітарних науках, зокрема, в умовах українсько-державотворення. Звертається увага на висвітлення дискусійних проблем із врахування найновіших досягнень сучасної вітчизняної і зарубіжної науки, на оволодіння понятійно-категоріальним апаратом націології.

1. 3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- історичну еволюцію поняття „нація”;
- позитивістські, інструменталістські, функціоналістські теорії нації;
- модерністські й примордіалістські теорії націогенезу;
- чинники процесів націотворення;
- головні принципи типологізації націй;
- наукові підходи до визначення сутності націоналізму;
- типології націоналізму;
- особливості генезис націоналізму;
- понятійно-термінологічний апарат націології.

уміти:

- застосовувати методику і методологію націологічних досліджень;
- за комплексом ознак класифікувати нації й націоналізми;
- аналізувати вузлові проблеми націогенезу та формування націоналізму;
- порівнювати різні теоретичні підходи до визначення сутності нації й націоналізму.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Націологія.

Тема 1. Поняття „нація”.

Походження слова «нація». Семантична еволюція поняття. Об’єктивні та суб’єктивні характеристики нації. Тлумачення сутності нації Ернестом Ренаном в есе «Qu’est-ce qu’une nation?» («Що таке нація?»). Класична інтерпретація терміну в працях німецького мислителя соціолога Макса Вебера. Теоретичні розробки видатних діячів австрійської соціал-демокра

К. Каутського, О. Бауера та К. Реннера. Марксистський варіант визначення поняття. Сучасні наукові версії (Бенедикт Андерсен, Е. Гелнер, Ентоні Сміт, К. Келгон).

Тема 2. Теорії націй.

Нація в раціоналістичній соціології. Культура в методології М. Вебера. Інтелектуали пропагандисти «національної» ідеї». Взаємовідносини нації і держави. Внесок М. Вебера наукову теорію нації.

Комунікативна теорія нації і націоналізму К.Дойча. Процеси модернізації. Компліментарність (комунікативна ефективність). Роль провідної групи в об'єднанні членів суспільства. Вплив «комунікативної» теорії нації на подальший розвиток наукових досліджень. Формування політичної теорії нації: етапи та особливості.

Сутність етатистської моделі нації. Держава – вища форма інституалізованості нації. Співвідношення понять „нація” і „держави”. Поняття „національна держава”, „нація-держава”. Етатистські визначення нації. Характерні риси нації. Етатистський варіант розуміння „нації” К.Дойча. Критика етатистських концепцій нації.

Етнологічний (етніцистський підхід). Поняття „етнічна нація”. Етніцистські моделі нації (Г.Нільссон, М.Новак).

Інструменталістські («функціоналістські») теорії (Бенедикт Андерсен, Е. Гобсбаум). Суб'єктивістський підхід до вивчення природи нації Е.Гобсбаума. Теорія нації Е.Гелнера.

Тема 3. Теорія нації Ентоні Сміта.

Праця Е.Сміта «Національна ідентичність». Сутність і ознаки нації. Національна ідентичність та інші види ідентичностей. Риси національної ідентичності. Етнічна основа національної ідентичності. Етнічна спільнота, етнічне ядро. Процес формування націй. Роль історичного минулого, міфів, символів і цінностей у процесі націогенезу. Латеральні етнічні спільноти, вертикальні етнічні спільноти, бюрократична інкорпорація, народно-культурна мобілізація. Сучасність і данина в нації.

Тема 4. Нація як уявлена спільнота.

Теорія нації Бенедикта Андерсона. Бенедикт Андерсон про сутність нації. Витоки національної свідомості. Джерела уявного зв'язку. Чинники, що підготували культурно-духовний ґрунт для появи націй (поширення друкарства, Реформація, «націоналізація» модернізації, розвиток «адміністративних діалектів», виникнення централізованих держав). Суспільні зміни: політичні, економічні, технологічні, культурні та інших зміни, викликані Французькою революцією і промисловим переворотом. Проблема інтеграції та дезінтеграції. Особливі процеси націотворення в країнах Латинської Америки. Національна держава як продукт „винаходу традиції”.

Тема 5. Теоретичні питання націогенезу.

Поняття „націогенез”. Етапи формування примордіалістської течії в націоналістичній Соціально-біологічний варіант примордіалізму (П'єр Ван ден Берг). Соціологічна версія примордіалізму. Переніалізм (Д.Фішмен, В.Коннор). Основні ідеї примордіалізму. Формування нації. Роль історичного минулого, міфів, символів і цінностей у процесі націогенезу. Критика примордіалістських версій націогенезу.

Модерністська школа в націоналістичній та її основні ідеї (Г. Кон, Б. Андерсон, Е. Гелнер, Гобсбаум та ін.). Політичні, економічні та ідеологічні аспекти націогенезу. Модерністські версії Е.Гелнера і Б.Андерсона. Критика модерністських теорій націогенезу.

Тема 6. Типологія націй.

Намагання досягнути феномен нації в різних ракурсах, з різних методологічних ідеологічних позицій, у рамках різних інтелектуальних шкіл. Спроба типології націй Гегелем у «Філософії історії» на історичні і неісторичні. Наукова полеміка з питання типологізації націй Г. Грабовичем та І. Лисяком-Рудницьким. Поділ націй на «культурні» (*Kulturnation*) і «політичні», чи державницькі (*Stagnation*) німецьким істориком Фрідріхом Майнеке. Доповнення класифікації Майнеке сучасними дослідниками Я. Крейчі (Англія) та В.Велімсью (Бельгія). Дихотомія англійського історика Г'ю Сетон-Вотсона. Типологізація націй за часові та територіальні критеріями. Рівень розбудови націй.

Змістовий модуль 2. Націоналізм. Наукові концепції українських націоналістів.

Тема 7. Сутнісна інтерпретація націоналізму як дискусійна проблема.

Еволюція поняття «націоналізм». Вплив історичного контексту й культурних і інтелектуальних та політичних традицій цієї чи іншої країни на зміст і значення слова «націоналізм». Варіанти тлумачень і наукових дефініцій. Здебільшого співвідношення «націоналізму» зі сферою суспільної свідомості, ідеології, історією ідей, доктрин. Ототожнення націоналізму з політичним рухом, процесом історичних, суспільних змін узагалі, результатом яких стає формування націй, національних держав. Методологічні підходи науковців до досліджень націоналізму Ганса Кона, Ілії Кедорі, Ернеста Гелнера, Ентоні Сміта, Романа Шпорлюка, Луїса Снайдера, Бойда Шейфера. Співвідношення понять „націоналізм», „патріотизм», „шовінізм».

Тема 8. Націоналізм як поліфункціональний феномен.

Міфологія націоналізму. Націоналістичні міфологеми. Націоналістичні рухи. Доктринальний підхід. Основні складові націоналістичної доктрини. Націоналізм, як світогляд як сплав найрізноманітніших світоглядних конструкцій, етичних систем і поглядів. Взаємодія та взаємовпливи націоналізму з іншими ідеологічними системами. Марксизм і націоналізм. Пра

англійського дослідника Ілії Кедорі «Націоналізм». Націоналізм, нацизм і фашизм. Націоналізм і расизм. Націоналізм як соціально-психологічний феномен.

Тема 9. Типологія націоналізмів.

Історичні типи націоналізмів. Схема К.Гейза (гуманістичний, яacobінський, традиційний, ліберальний, інтегральний націоналізм). Історична типологія Г.Кона. Класифікація націоналізмів Л.Грінфілд (1) за співвідношенням між націоналізмом і демократією; 2) способом визначення принципу суверенності народу і особистості; 3) за способом, згідно якого визначається належність до національної спільноти). Інші історичні типології (Л. Снайдер, Г. Тревор-Ропер). Типології націоналістичних рухів. Соціологічні типології. Політологічні та психологічні класифікації націоналізмів. Критика типологій. Політична географія і націоналізм.

Тема 10. Генеза націоналізму.

Історичні етапи формування і розвитку націоналізму. Чинники генези націоналізму. Формування національної ідентичності, як головного складника генези націоналізму. Фактори еволюції націоналізму у концепції Л.Грінфілд. Стадії розвитку націоналізму як соціально-психологічного феномену у теорії А.Гастоні. Хронологічно-географічна періодизація генези націоналізму Е.Гелнера. Трансформація націоналізму у фактор глобального розвитку. Вплив соціально-економічних і політичних чинників. Ідеологія націоналізму як знаряддя інтеграції та мобілізації мас. Націоналізм в країнах світу.

Тема 11. Теорія націоналізму Ернста Гелнера.

Модернізаційна і функціоналістська версія феноменології націоналізму Е.Гелнера. Розгляд націоналізму як цивілізаційного феномену, пов'язаного з глобальними зрушеннями в житті людського суспільства. Взаємодія понять «культура», «економіка» і «державність». Націоналізм у контексті загальної, «стадіальної» еволюції людського суспільства. Економічні та соціальні й культурні передумови виникнення націоналізму. Напрямки дії модернізації націоналізму. Критика теорії Е.Гелнера.

Тема 12. Націоналізм в умовах глобалізації.

Сутність і основні вияви процесу глобалізації. Глобалізація як виклик класичним національним державам. Глобальна культура і традиційні національні культури. Процес культурної плюралізації у країнах Західної Європи і Північної Америки. Мультикультуралізм.

Мікронаціоналізм і націонал-сепаратизм проти держав-націй. Епоха глобальної фрагментації (З. Бжезинський). Політичний націоналізм у світлі концепції «зіткнення цивілізацій» Семюеля Хантінгтона. Націоналізм, як проблема, що може бути розв'язана (С. Фукуяма).

Тема 13. Українська націологія.

Теоретичні напрацювання кінця XIX – першої половини XX ст. Відродження і розвиток традицій українських націологів. «Ранньомодерна» та примордіалістська версії націогенезу українців. Аналітична структура І. Лисяка-Рудницького. Процес становлення української нації у працях Р. Шпорлюка.

Сучасні проблеми формування української нації. Проголошення незалежності України. Проблеми націотворення. Вибір концепції національної ідентичності. Державна етнонаціональна політика України. Етнонаціональні відносини в Україні. Чинники формування української політичної нації. Національна самосвідомість і мова.

Тема 14. Наукові концепції українських націологів першої половини XX ст.

Передумови формування української націології. Л.Ребет, В.Старосольський, О.Бочковський – фундатори української націології. Визначення «націології». Проблеми сутності та ознак нації в працях українських націологів. Чинники та етапи формування нації. Відмінності у розвитку Західної та Центрально-Східної Європи та їх вплив на процес націотворення. Пріоритетність впливу окремих факторів на процес формування української нації. Микола Сціборський і українська державність.

Тема 15. Український націоналізм.

Термін „націоналізм” в українській публіцистиці 80-90-х рр. XIX ст. Ідеологізація політизації поняття. Історіогенеза українського націоналізму. Український націоналізм – радикальна ідеологічна течія і політичний рух. Націоналізм М.Міхновського. Питання українського націоналізму у працях В.Липинського. Д.Донцов „Націоналізм”. „Український буржуазний націоналізм”. Інтегральний націоналізм. Проблема типології. Сучасна українська націологія.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Конс.	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Націологія							
Тема 1. Поняття „нація”	6	2				4	
Тема 2. Теорії націй	12	6				6	
Тема 3. Теорія нації Ентоні Сміта	8		2			6	
Тема 4. Нація як уявлена спільнота	8		2			6	
Тема 5. Теоретичні питання націогенезу	16	4	4		2	6	
Тема 6. Типологія націй	12	4			2	6	
Разом за змістовим модулем 1	62	16	8		4	34	
Змістовий модуль 2. Націоналізм. Наукові концепції українських націологів							
Тема 7. Сутнісна інтерпретація націоналізму як дискусійна проблема	10	2	2			6	

Тема 8. Націоналізм як поліфункціональний феномен	8	2			6	
Тема 9. Типологія націоналізмів	8	2			6	
Тема 10. Генеза націоналізму	12	4		2	6	
Тема 11. Теорія націоналізму Ернста Гелнера	8		2		6	
Тема 12. Націоналізм в умовах глобалізації	14	4	2		2	6
Тема 13. Українська націологія	8	2			6	
Тема 14. Наукові концепції українських націологів першої половини ХХ ст.	10	2	2		6	
Тема 15. Український націоналізм	10	2	2		6	
Разом за змістовим модулем 2	88	20	10		4	54
Усього годин	150	36	18		8	88

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Теорія нації Ентоні Сміта. 1. Ознаки нації і риси національної ідентичності. 2. Функції національної ідентичності. 3. Формування націй. 4. Сучасність і данина в нації.	2
2	Нація як уявлена спільнота. 1. Бенедикт Андерсон про сутність нації. 2. Витоки національної свідомості. Джерела уявного зв'язку. 3. Чинники формування націй. 4. Сучасність і данина в нації.	2
3	Теоретичні питання націогенезу. 1. Модерністський підхід до націогенезу. 2. Примордіалісти про процеси формування націй. 3. Чинники націотворення. 4. Процеси формування української нації.	4
4	Витоки націоналізму в суспільній думці XVII–XIX ст. 1. Античний поліс і національний міф. 2. Розвиок національної свідомості і теоретичних основ націоналізму в XV–XVI ст. 3. Держава, політична влада і народ у суспільній думці Нового часу. 4. Проблеми націоналізму в працях німецьких мислителів (XVIII–XIX ст.).	2
5	Теорія націоналізму Ернста Гелнера. 1. Капіталістична модернізація і формування націоналізму. 2. Сутність націоналізму. Націоналізм та ідеологія. 3. Типологія націоналізмів.	2
6	Націоналізм в умовах глобалізації. 1. Глобалізація як виклик класичним національним державам. 2. Націоналізм, як проблема, що може бути розв'язана (Ф. Фукуяма). 3. Націоналізм в рамках «зіткнення цивілізацій» (С. Хантінгтон).	2

7	Наукові концепції українських націологів першої половини ХХ ст. 1. Л.Ребет, В.Старосольський, О.Бочковський – фундатори української націології. 2. Проблеми сутності та ознак нації в працях українських націологів. 3. Чинники та етапи формування нації.	2
8	Український націоналізм. 1. «Націоналізм» в українській інтелектуальній традиції. 2. Історична генеза українського націоналізму. 3. Типологізація українського націоналізму. 4. Інтегральний націоналізм.	2
	Разом	18

6. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Поняття „нація”	4
2	Теорії націй	6
3	Теорія нації Ентоні Сміта	6
4	Нація як уявлена спільнота	6
5	Теоретичні питання націогенезу	6
6	Типологія націй	6
7	Сутнісна інтерпретація націоналізму як дискусійна проблема	6
8	Націоналізм як поліфункціональний феномен	6
9	Типологія націоналізмів	6
10	Генеза націоналізму	6
11	Теорія націоналізму Ернста Гелнера	6
12	Націоналізм в умовах глобалізації	6
13	Українська націологія	6
14	Наукові концепції українських націологів першої половини ХХ ст.	6
15	Український націоналізм	6
	Разом	88

7. Індивідуальні завдання

1. У формі есе обґрунтуйте своє уявлення про ідеальну націю. Робота виконується після опрацювання всіх тем змістового модуля № 1. Написання такої роботи передбачає критичний аналіз найбільш відомих теорій нації та аргументацію власного розуміння проблеми формування та розвитку нації. При оцінюванні будуть враховуватися, як знання студента, так і вміння обґрунтувати власну наукову позицію. Максимальна оцінка – 5 балів.

2. У формі есе обґрунтуйте власне розуміння сутності націоналізму. Робота виконується після опрацювання всіх тем змістового модуля № 2. Написання такої роботи передбачає критичний аналіз найбільш відомих теорій націоналізму та аргументацію власного розуміння проблеми формування та виявів націоналізму. При оцінюванні будуть враховуватися, як знання студента, так і вміння обґрунтувати власну наукову позицію. Максимальна оцінка – 5 балів.

8. Методи навчання

Методи усного, письмового контролю та самоконтролю.

Словесні (розповідь-пояснення, бесіда, проблемна лекція), наочні (ілюстрація, демонстрація) та практичні (вправи, практична робота, реферати тощо).

Методи інтерактивного навчання – колективні дискусії, навчально-ділові ігри.

Пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, частково-пошукові методи.

Позааудиторна діяльність.

9. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Перевірка конспектування студентами лекційних занять.

Оцінювання відповідей студентів на семінарських заняттях у формі підготовки доповідей за темою заняття, доповнень до доповідей, участі в обговоренні, презентації самостійних завдань.

Написання студентами поточних письмових тестових завдань за змістовними модулями.

Виконання та захист студентами індивідуального завдання за темою курсу.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Дисципліна складається з двох змістових модулів та її вивчення передбачає виконання ІНДЗ. Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 30 балів);
2. виконання ІНДЗ, які зараховуються у поточний контроль (максимум 10 балів);
3. модульні контрольні роботи (максимум 60 балів).

Поточний контроль (мах = 40 балів)		Модульний контроль (мах = 60 балів)	Загальна кількість балів		
Модуль 1			Модуль 2	Модуль 3	
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
15 балів – підготовка і робота на семінарських заняттях (за результатами відповідей обраховується середньоарифметичний бал (додаються всі отримані оцінки, отримане число	15 балів – підготовка і робота на семінарських заняттях (за результатами відповідей обраховується середньоарифметичний бал (додаються всі отримані оцінки, отримане число ділиться на	10	30	30	100

ділиться на кількість (відповідей). 3 бали за систематичну підготовку до семінарських занять та активну участь у їх роботі (доповнення, виступи з повідомленнями, рефератами, рецензування відповідей і т. д.).	кількість (відповідей). 3 бали за систематичну підготовку до семінарських занять та активну участь у їх роботі (доповнення, виступи з повідомленнями, рефератами, рецензування відповідей і т. д.).				
--	--	--	--	--	--

Оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях за 12 бальною шкалою:

1–3 бали – незадовільна відповідь з конспектом або ксерокопіями;

4–6 балів – неповна відповідь на поставлене питання з конспектом без самостійного володіння матеріалом;

7–9 балів – повна відповідь, студент лише частково користується конспектом;

10–12 балів – самостійна, повна відповідь без використання конспекту, виявлене вміння аналізувати, порівнювати матеріал, робити висновки та узагальнення.

Формою проведення МКР є письмове тестування.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C	Задовільно	
67 -74	D		
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

11. Питання для контролю

1. Етнонаціональна сфера людського буття.
2. Етнічні форми існування людства.
3. Нація як об'єкт наукового дослідження.

4. Еволюція поняття „нація”.
5. Класичні інтерпретації сутності нації.
6. Сучасні дефініції нації.
7. Функціональні та формальні характеристики нації.
8. Концепція нації М.Вебера.
9. Теоретики австрійської соціал-демократії про сутність нації.
10. Догматично-марксистський варіант терміна „нація”.
11. Етатистська модель нації.
12. Етніцистська модель нації.
13. Психологічна теорія нації.
14. Культурологічна теорія нації.
15. Історико-економічна теорія нації.
16. Комунікативна теорія К.Дойча.
17. Інструменталістський підхід до вивчення природи нації.
18. Об’єктивні і суб’єктивні ознаки нації.
19. Сутність націогенезу.
20. Етнічні спільноти, які існували до націй.
21. Вирішальні чинники формування націй.
22. Проблема часу націогенезу.
23. Примордіалістські теорії формування націй.
24. Модерністські версії націогенезу.
25. Гегелівська дихотомія націй.
26. Типологізація націй за часовим і територіальним критеріями.
27. Засадничий підхід у типологізації націй.
28. Сучасні типології націй.
29. Еволюція поняття „націоналізм”.
30. Варіанти тлумачень і наукових дефініцій націоналізму.
31. Співвідношення понять „націоналізм”, „патріотизм”, „шовінізм”.
32. Націоналістичні рухи.
33. Складові націоналістичної доктрини.
34. Націоналізм як соціально-психологічний феномен.
35. Теорія націоналізму Е.Гелнера.
36. Марксизм і націоналізм.
37. Націоналізм, нацизм, фашизм.
38. Націоналізм і расизм.

39. Історичні типи націоналізмів (К.Гейз, Г.Кон, Л.Грінфелд, Л.Снайдер, Е.Сміт).
40. Соціологічні типології.
41. Політологічні і психологічні класифікації націоналізмів.
42. Історичні етапи формування і розвитку націоналізму.
43. Стадії (типи) еволюції націоналізму.
44. Чинники історіогенези націоналізму.
45. Трансформація націоналізму у фактор глобального розвитку.
46. Л.Ребет, В.Старосольський, О.Бочковський – фундатори української націології.
47. Теоретичні напрацювання українських націологів першої половини ХХ ст.
48. Проблеми сутності та ознак нації в працях українських націологів.
49. Відродження і розвиток традицій українських націологів.
50. Сучасні проблеми формування української нації.
51. „Націоналізм” в українській інтелектуальній традиції.
52. Проблема історіогенези українського націоналізму.
53. Національний радикалізм М.Міхновського і Д.Донцова.
54. Інтегральний націоналізм.
55. Перспективи націоналізму.

12. Методичне забезпечення

1. Картунов О. Західні теорії етнічності, нації та націоналізму: Навчальний посібник. – Івано-Франківський національний університет економіки та права «Крок», 2007.
2. Націоналізм: Антологія / упор. О.Проценко, В. Лісовий. – К.: Смолоскип, 2000.
3. Націоналізм: Теорії нації та націоналізму від Йогана Фіхте до Ернеста Гелнера: Антологія / Наукове товариство ім. Вячеслава Липинського; пер. Ю. Бадзьо [та ін.]; упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. - 2.вид., перероб. і доп. – К.: Смолоскип, 2006.
4. Основи етнодержавознавства. Підручник / За ред. Ю.І.Римаренка. – К., 1997.
5. Сидорина, Т.Ю., Национализм: теории и политическая история: учеб. пособие для вузов / Т.Ю. Сидорина, Т.Л.Поляников: Гос. ун-т – Высшая школа экономики. – М.: Изд. дом ГУ ВШЭ, 2006.
6. Український націоналізм : антологія. – К. : Українська вид. спілка ім. Ю.Липи, 2009. Т. 1.
7. Этнос. Нация. Общество. Этнологический словарь / Отв. ред. и составитель В.И. Козлов. – М.: изд-во "ВИТТАН", 1996.

13. Список джерел

1. Альтерматт У. Етнонаціоналізм в Європе. – М.: Російськ. гос. гуманит. ун-т, 2000.
2. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування про походження й поширення націоналізм – К.: Критика, 2001.
3. Астаф'єв А. Континуальність як модель національної історії (Нарис з історіософії українського радикального націоналізму) // Молода нація. – К.: Смолоскип, 2001. – С. 5-4
4. Баган О. Націоналізм і націоналістичний рух: Історія та ідеї. - Дрогобич : Відродження, 1994.
5. Бочковський О. Вступ до націології. – К., 1998.
6. Бочковський О. Нарід собі (шляхами національної самопомоги серед різних народів) – Прага, 1932.
7. Бочковський О. Наука про націю і її життя. – Нью-Йорк, 1958.
8. Бочковський О. Т.Г. Масарик, національне питання та українське питання. – Подєбрадєцьк в-во УГА, 1930.
9. Брюбейкер Р. Переобрамлений націоналізм : статус нації та національне питання у новій Європі / пер. з англ. О. Рябов. – Л. : Кальварія, 2006.
10. Гелнер Е. Нації та націоналізм. – К. : Таксон, 2003.
11. Геллнер Э. Нация и национализм. – М., 1991.
12. Гнатюк О. Прощання з імперією. Українські дискусії про ідентичність. – К.: Критика, 2005.
13. Гобсбаум Е. Нації і націоналізм, починаючи з 1780 року: програма, міфи, реальність [пер. з англ. та прим. Т. Корпала]. – К. : Укр. Центр духов. культури, 2010.
14. Гринів Олег. Українська націологія: від другої світової війни до відродження держави. Історичні нариси. — Л. : Світ, 2004.
15. Гринів Олег. Українська націологія: між світовими війнами: історичні нариси. – Л. : Світ, 2008.
16. Гринів Олег. Українська націологія: ХІХ - початок ХХ століття: Історичні нариси. – Л. : Світ, 2005.
17. Грицак Я. Страсті за націоналізмом [Текст] : історичні есеї. – К. : Критика, 2004.
18. Донцов Д. Націоналізм. – Львів, 1990.
19. Іванишин В. Нація, державність, націоналізм. – Дрогобич: Відродження, 1992.
20. Касьянов Г.В. Теорії нації та націоналізму: Монографія. – К.: Либідь, 1999.
21. Козлов В.И. Этнос, нация, национализм. Сущность и проблематика. – М.: Старый Сад, 1999.
22. Колодій А. Нація як суб'єкт політики. – К., 1997.
23. Кононенко П. П. Національна ідея, нація, націоналізм. – К. : Міленіум, 2005.

24. Кресіна І.О. Українська національна свідомість і сучасні політичні процеси (Етнополітологічний аналіз). – К., Вища школа, 1998.
25. Крисаченко В.С., Степико М.Т., Власик О.С. та ін. Українська політична нація: генезис, перспективи / За ред. В.С.Крисаченка. – К.: НІСД, 2004. – 648 с.
26. Кулик В. Український націоналізм у незалежній Україні / Центр досліджень національної безпеки при Національному ун-ті "Києво- Могиллянська академія". – К., 1999
27. Липинський В. Націоналізм, патріотизм, шовінізм // Сучасність. – 1992. – № 6.
28. Лисяк - Рудницький І. Історичне есе. – К., 1994. – Т. 2.
29. Лисяк - Рудницький І. Україна між сходом і заходом [Текст]. Формування українського народу й нації. Русифікація чи малоросіянізація? – К. : Укр. прес-група, 2012.
30. Лісовий В.С. Методологічні дослідження нації у „Теорії нації” В. Старосольського Молода нація. – К.: Смолоскип, 1998. – С.10-29.
31. Мала енциклопедія етнодержавознавства. – К., 1996.
32. Малахов В.С. Национализм как политическая идеология. – М.: КДУ, 2005.
33. Мандрик М. Український націоналізм: становлення у міжвоєнну добу. – К. Видавництво ім. Олени Теліги, 2006.
34. Націоналізм як суспільний феномен: енциклопедичний словник / Ю. Л. Титаренко [та ін.] ; ред. Ю. І. Римаренко [та ін.]. – Донецьк : Донбас, 1997.
35. Нации и национализм. Под. ред. Б.Андерсона. – М., 2002
36. Осушний М.І. Етнос і нація: проблеми ідентичності. – К., 1998.
37. Пірен М. Етнополітичні процеси в сучасній Україні. – К.: В-во УАДУ, 1999.
38. Перин Р.Л. Психология национализма. – СПб., 1999.
39. Платонов Ю.П. Этнический фактор. Геополитика и психология. – СПб., 2002.
40. Поздняков Э. Нация. Национализм. Национальный вопрос. – М., 1994.
41. Ребет Л. Теорія нації. – Львів, 1997.
42. Ребет Л. Формування української нації. – Мюнхен : Видавництво "Сучасна Україна", 1951.
43. Релятивистская теория нации / под ред. А.Г.Здравомыслова. – М., 1998.
44. Рудакевич О. М. Національний принцип: етнополітична концепція нації : монографія Т. : Економічна думка, 2009.
45. Сміт Е. Нації та націоналізм у глобальну епоху / пер. з англ. М. Климчук, Т. Цимба, наук. ред. Г. Касьянов. – К. : Ніка-Центр, 2006.
46. Сміт Е. Д. Націоналізм: теорія, ідеологія, історія / пер. з англ. Р. Фещенко. – К. : К.І.С., 2004.
47. Сміт Е. Національна ідентичність. – К., 1994.

48. Смит Энтони Д. Национализм и модернизм: Критический обзор современных теорий наций и национализма / Пер. с англ. А.В. Смирнова, Ю.М. Филиппова, Э.С. Загашвили др. - М.: Праксис, 2004..
49. Старосольський В. Теорія нації. – Нью-Йорк – К., 1998.
50. Тимченко В. Час націоналізму. Стратегія виживання в глобалізованому світі. – К: Преса України, 2013.
51. Феномен нації. Основи життєдіяльності / За ред. Б. Попова. – К.: Знання, 1998.
52. Хобсбаум Е. Нація і націоналізм після 1788 року. – К., 1990.
53. Червак Б. Український націоналізм: дослідження, інтерпретації, портрети. – Дрогобицьке Відродження, 1996.
54. Шпорлюк Р. Імперія та нації: З історичного досвіду України, Росії, Польщі та Білорусі – К., 2000.
55. Шпорлюк Р. Комунізм і націоналізм. Карл Маркс проти Фрідріха Ліста / Пер. з англ. Г. Касьянов. – К.: Основи, 1998.